

**SÖZSÜZ İLETİŞİM VE BEDEN DİLİ ÇALIŞMALARINA İLİŞKİN
KESİTSEL ALAN YAZIN TARAMASI (2003-2023)¹****A SECTIONAL FIELD SEARCH ON NON-VERBAL COMMUNICATION
AND BODY LANGUAGE STUDIES (2003-2023)****Sultan ÇAKMAK* -Fahrünnisa KAZAN******ÖZ**

Beden dili iletişimin en ilkel ve hala en güncel biçimidir. İnsanlar, bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde bedenleri ile başkalarına çeşitli mesajlar verirler. Sözel olmayan bu davranışlar insan ilişkilerinde büyük önem taşır. Sözlü iletişimi destekleyen bazen de yerine geçen beden dili, iletişim ortamlarında bir rehber, bir pusula gibi yön gösterici bir niteliğe sahiptir.

İletişimin en önemli detaylarından olan beden dili ve sözsüz iletişim unsurları akademik yazın alanında dikkat çeken konulardan biridir. Yalnızca iletişim bilimleri değil sosyal bilimler alanında, psikoloji, sosyoloji, sağlık bilimleri, eğitim bilimleri, beden eğitimi, ilahiyat, iktisat gibi pek çok bilim dalı, insanın bedeni aracılığıyla verdiği mesajların bireysel, toplumsal ve mesleki etkilerini araştırmaktadır. Yapılan çalışmalar, bilimsel zenginliği artırmakla beraber bahsi edilen kavramın sınırlarını da genişletmektedir.

Bu çalışmanın amacı, sözsüz iletişim ve beden dili konusunda, son 20 yılda, sosyal bilimler alanında yapılmış Türkçe bilimsel çalışmaları kesitsel bir biçimde aktarmaktır. Makale, tez ve kitaplar bir bibliyografya haline getirilerek, yıl bazlı başlıklandırılmış ve alfabetik olarak listelenmiştir. Google Akademik arama motoru kullanılarak, “sözsüz iletişim”, “beden dili” ve “sözsüz iletişim ve beden dili” etiketleriyle tarama yapılmıştır. Çalışma sayısının çokluğu dikkate alınarak bu çalışma kesitsel olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İletişim Çalışmaları, Sözsüz İletişim, Beden Dili, Drama, Bibliyografya

ABSTRACT

Body language is the most primitive and still the most contemporary form of communication. Consciously or unconsciously, people give various messages to others with their bodies. These nonverbal behaviors are of great importance in human relations. Body language, which supports and sometimes replaces verbal communication, has a guiding quality like a guide and a compass in communication environments.

Body language and non-verbal communication elements, which are the most important details of communication, are also one of the remarkable subjects in the field of academic literature. Not only in communication sciences, but also in social

Article Info**Bibliyografi**

Geliş Tarihi: 28/07/2023

Kabul Tarihi: 25/08/2023

Atf

Çakmak, S.- Kazan, F. (2023). Sözsüz İletişim ve Beden Dili Çalışmalarına İlişkin Kesitsel Alan Yazın Taraması (2003-2023), *Anasay* 25, 257-272.

Bibliography

Received: 28/07/2023

Accepted: 25/08/2023

Cite this article as:

Çakmak, S.- Kazan, F. (2023). A Sectional Field Search on Non-Verbal Communication and Body Language Studies (2003-2023), *Anasay* 25, 257-272.

¹ Bu çalışma “Sözsüz İletişim ve Beden Dili Çalışmaları Üzerine Kesitsel Bir Alan Yazın Taraması (2003-2023)” başlıklı Yüksek Lisans Seminerinden daraltılarak türetilmiştir.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Tezli Yüksek Lisans Programı, csultan264@gmail.com, **ORCID ID** <https://orcid.org/0009-0009-6090-7281>

** Dr. Öğr. Üyesi., Dicle Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, fnisa@windowslive.com, **ORCID ID** <https://orcid.org/000-0001-6405-636X>

sciences, many disciplines such as psychology, sociology, health sciences, educational sciences, physical education, theology, and economics investigate the individual, social and professional effects of the messages given by the human body. The studies carried out not only increase the scientific wealth, but also expand the boundaries of the mentioned concept.

The aim of this study is to convey in a cross-sectional way the Turkish scientific studies on nonverbal communication and body language, which have been made in the field of social sciences in the last 20 years. Articles, theses and books have been turned into a bibliography, titled by year and listed alphabetically. Searches were made using the Google Scholar search engine with the tags "nonverbal communication", "body language" and "nonverbal communication and body language". Considering the large number of studies, this study is presented in a cross-sectional form.

Keywords: *Communication Studies, Nonverbal Communication, Body Language, Drama, Bibliography*

Giriş

İletişimin en önemli enstrümanı bedendir. İnsan, bedeni aracılığıyla bilerek veya bilmeyerek çevresine pek çok mesaj vermektedir. Bu mesajlar, bazen sözlü bazen sözsüz olabilmektedir. Sözlü mesajları daha etkili hale getiren ise ses, tonlama ve vurgudur. İnsanı kurduğu iletişimde daha anlaşılır veya anlaşılmaz kılan unsur ise beden dilini kullanma biçimidir. Çünkü bedenimiz farkında olarak veya olmayarak karşı tarafa pek çok mesaj vermektedir. Bedenimizin aktardığı mesajlar, iletişimin %60'lık bir bölümünü oluşturmaktadır, sözler %10, sesin etkisi ve tonlama ise %30'luk bir yer kaplamaktadır (Burgoon, 1994, s. 229-285; Siegman ve Feldstein, 2014). İnsan bu mesajları, sözel olmayan iletişim unsurları yani, "yüz ifadeleri, el kol hareketleri, fiziksel hareketler (kinesis), vücut mesafeleri (proksemik), dokunma (haptiks), vücudun duruşu (postür) ve beden donatıları (kıyafetler, mücevherler, aksesuarlar, saç tarzı, dövmeler vs.)" ile aktarmaktadır (Navarro ve Karlins, 2017, s. 10, s. 22). Öte yandan beden dili, bireyler arasındaki ilk intibanın oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Beden dilinin gözlenebilen sinyallerine sızıntı denilmekte ve insanlar beden dili yöntemini kullanarak kendi bilinçaltılarıyla etkileşim haline girebilmektedirler. Bu bağlamda beden dili insanlığın ilk dillerinden biri olup, bugün de gelişimini sürdüren dillerdendir. İnsanların sevindiği, üzüldüğü, şaşırıldığı, korktuğu zaman verdiği bedensel tepki ve mesajlar, dünyanın hemen hemen her yerinde büyük benzerlik göstermektedir. Ancak zamanla nüfus arttıkça yaşam tarzları da değişmeye başlamıştır. Bu durum alışkanlıkları ve dini inanışları çeşitlendirmekle beraber insanların "yaşadıkları coğrafya ve iklimlere bağlı olarak beden dillerinde de kültürel farkları" ortaya çıkarmıştır (Cangil, 2004, s. 71). Bugün ise bu dili geliştirmenin ve etkili bir biçimde kullanmanın önemi tartışılmaktadır. Çünkü beden dilinin günümüzde de insanlığın evrensel dili olma özelliğini koruduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada, "Sözsüz İletişim ve Beden Dili" kavramları üzerine kesitsel bir alan yazın taraması yapılmıştır. Bahsi geçen kavramlar özelinde, kesitsel bir bibliyografya hazırlanmıştır. Hazırlanan bibliyografya, bu konu üzerinde çalışacak olan araştırmacılara hem kaynak oluşturması hem de sosyal bilimler alanında sözü edilen kavramların literatürdeki yerini göstermesi açısından özgün bir değer taşımaktadır. Çalışmanın alan yazın taraması Google Akademik üzerinden yapılmıştır. Tarama aralığı son 20 yılı kapsayacak şekilde sınırlandırılmış; başlangıç tarihi 2003, bitiş tarihi 2023 olarak belirlenmiştir. "Sözsüz İletişim", "Beden Dili" ve "Sözsüz İletişim ve Beden Dili" etiketleri üzerinden taramalar gerçekleştirilmiştir. Tarama sonucunda, "sözsüz iletişim ve beden dili" etiketi altında 7960, "sözsüz iletişim" etiketinde 14.800, "beden dili" etiketinde ise 77.500 adet bilimsel çalışmaya ulaşılmıştır. Çalışmaların niceliksel fazlalığı nedeniyle elde edilen verileri daha net ve anlaşılabilir bir biçimde aktarmak için kesitsel bir yol izlenmiştir. Eldeki bulgular, yıl bazlı, tek sayı öncelikli, ikişer ritmik sayma kuralına uygun biçimde süzülerek aktarılmıştır. Çalışmaya sadece Türkçe dilinde yayımlanan tez, makale ve kitap çalışmaları dahil edilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde Sözsüz İletişim Konulu Eserler, ikinci bölümünde Beden Dili Konulu Eserler, üçüncü bölümünde ise Sözsüz İletişim ve Beden Dili Konulu Eserler tasnif edilmiştir. Her bir bölüm altında 11 başlık açılarak yıla göre desteleme modeli esas alınmıştır. Eserlerin aktarılmasında, soy isim, kısaltılmış isim, eser adı, yayın yeri sıralaması izlenmiştir. Bilimsel çalışmalar tez, makale ve kitap türleri birlikte yazara göre alfabetik olarak listelenmiş olup, çalışma türüne göre ayrı ayrı yeni bir kategorilendirmeye gidilmemiştir.

Çalışmanın amacı sözsüz iletişim ve beden dili kavramlarının sosyal hayatı etkileyen yönüne işaret ederek; sosyal bilimler evreninde, disiplinler arasındaki yerini yapılan çalışmalar üzerinden tespit etmektir. Genel bir harita ortaya koyma düşüncesi ile son 20 yıl ele alınmıştır. Yapılan taramalar sonucunda, sözü edilen kavramların, disiplinler arası geçişken bir durumda olması savını destekler nitelikte ve nicelikte çalışma tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda sözsüz iletişim ve beden dili konularının sosyal bilimlerin çeşitli dallarında önemsenen ve incelenen bir konu olduğu kanaatine ulaşılmıştır.

Sözsüz İletişim Konulu Eserler

2003 Yılında yayımlanmış eserler

Aslan, Ut. Görsel Olarak Okumak: Eleştirel Görsel Okur-Yazarlık. *İletişim Araştırmaları*, 1 (1), 39-64.

Babacan, S. S. Hastalıkta Ruh ve Beden Etkileşimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 519.

Balcı, Ş. Politik Kampanyalarda İmaj Yönetimi (Genç Parti Örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (9), 143-162.

Çoban, A. İ. Gelişim Dönemlerine Göre Özürüllüğün Etkisi. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, (1), 39-55.

Dibek, E. 7-11 Yaş Öğretilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Eğitici Dramanın Kelime Kazanımına Etkisi. Yüksek lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Genç, H.N. Eğitimde Yaratıcı Dramanın Alınlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(24).

Gürboğa, C., ve Kargın, T. İştme Engelli Yetişkinlerin Farklı Ortamlarda Kullandıkları İletişim Yöntemlerinin/Becerilerinin İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1), 51-64.

Gürgen, H. *Sözlü, yazılı ve sözsüz iletişim. Halkla İlişkiler ve İletişim.* (Ed: F. Uztuğ). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayın (792), 85-107.

Hançer, M., Tanrısevdi, A. Sosyal Zekâ Kavramının Bir Boyutu Olarak Empati ve Performans Üzerine Bir İnceleme. *Cu Sosyal Bilimler Dergisi*, 27 (2), 211-225.

İzzet, M. N. *Sözsüz İletişim.* Çev. Ramazan Önal, İstanbul: Bilge Yayıncılık.

Kuzu, T. S. Eğitim-Öğretim Ortamında Etkili Sözel İletişim. *Milli Eğitim Dergisi*, 158(1), 14-24.

Necip, M. İzzet. *Sözsüz İletişim: Feraset.* İstanbul: Bilge Yayıncılık.

Pehlivanoğlu, Ş. *Toplam Kalite Yönetimi Sürecinde Kurum İçi İletişim Etkinliğinin Sağlanmasında Poka-Yoke Tekniği.* Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi. Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

Ünver, G., Saraçoğlu, G. Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmen Adayına Karşı Davranışları. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 2(3).

2005 Yılında yayımlanmış eserler

Atıcı, E. Erişkin. *Lösemili Hastalarda Hasta-Hekim İlişkisinin Tıp Etiği İlkeleri Açısından İncelenmesi*. Doktora Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Çalışkan, N., Yeşil, R. Eğitim Sürecinde Öğretmenin Beden Dili. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 199-207.

Çam, S. Ders Olarak İletişim Becerileri Eğitiminin Sonuçları. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(29), 26-36.

Eldeniz Çetin, M. Zihin Engelli Öğrenciler İçin Drama Yöntemine Göre Hazırlanan Sosyal Beceri Öğretim Programının Etkililiğinin İncelenmesi. *Uluslararası Çevrimiçi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (3), 792-817

Genç, H.N. Eğitimde Drama ve/veya Dramada Eğitim. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. (12), 89-104.

Kocabaş, T. *Elektronik Ortamda Müzakerenin Karar Davranışı Üzerinde Yüksek*

Mevlüt, T. Perakendeci İşletmelerde Personelin Davranışsal Özellikleri ile Müşteri Memnuniyeti Arasındaki İlişki. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 10(1), 195-219.

Örenel, S. *Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeleri Kapsamındaki Davranışlarının İlköğretim ve Orta Öğretim Öğrencilerinin Algularıyla Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Selçuk, A. Kültürlerarası İletişim Açısından Gündelik İletişim Davranışları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (13), 1-17.

Tosun, C. *Din Hizmetlerinde İletişim ve Halkla İlişkiler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Yılmaz, S. Birbirimizi Yorumlamanın/Anlamanın Bir Yolu Olarak Oyun ve İnsan İlişkisi-Her İletişim Biraz Da Oyundur. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi*. (1), 251-272.

2007 Yılında yayımlanmış eserler

Aygün Cengiz, S. *Empatik Yaklaşımla Sanal Terapide Duygusal Okuryazarlık*. Uluslararası Sempozyum Duygusal Zekâ ve İletişim Kongre Kitabı. İzmir: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını.

Ballı, H. *İsveç'te Yabancı İşçi Çalıştıran İşletmelerin Türk Çalışanlarla Yaşadıkları İletişim Sorunları*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bayhan, P., Yükselen, A. Özel Gereksinimli Çocuklarda Drama Modelleri ve Oyun. *Yaratıcı Drama Dergisi*. 1(3/4), 45-56.

Dönmez, M. *Meslek Lisesi Öğrencilerinin Atılganlık Düzeylerine Göre Yaşam Doyumu ve Duyguları İfade Etme Eğilimlerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kocabaş, Y. Etkili İletişimin Sözsüz Adımı Olan Beden Dili ve Türkçe Eğitimindeki Rolü. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*. 4(1).

Özbent, S. Sınıfta Beden Dili. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 27(2), 259-289.

Özerbaş, M. A., Bulut, M. Öğretmen Adaylarının Algıladıkları İletişim Becerisi Düzeylerinin İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8(1), 123-135.

Özdemir, A. Eğitim Yöneticisi Adaylarının Sosyal Becerilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*. 50(50), 269-296.

Ulutaşdemir, N. Engelli Çocuklarda İletişim ve Oyunun Önemi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 2(5), 36-51.

Ustaoglu, E. *Renklerin İnsan Yaşamındaki Yeri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yiğiter, K., Engin, A. O., & Yağız, O. Öğrenme Sürecinde Bireyler Arası İletişim ve Etkileşim. *Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. (15), 123-157.

Yüksel, A. Akademik Görüş: İpuçlarını Okumak: Görüşmelerde Sözsüz İletişim ve Duyusal Veri. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*. 4(1).

Yüksel, H. Sözsüz İletişim. *Uğur Demiray, Ankara: Pegema Yayıncılık*.

2009 Yılında yayımlanmış eserler

Berk, F. M. Yabancı Dil Öğretim Yöntemlerinde Sözsüz İletişim ve Beden Dili. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*. 12(1-2), 575.

Ergül, H. Havacılık Ortamlarında İletişim Biçimleri. *Selçuk İletişim Dergisi*. 6(1), 99-106.

Erkuş, A., Günlü, E. İletişim Tarzının ve Sözsüz İletişim Düzeyinin Çalışanların İş Performansına Etkisi: Beş Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*. 20(1), 7-24.

Gürten, E. *Sahne Sanatlarında Yönetim ve Etkili İletişim*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karaboyacı, C. *Geometrik Özellik Temelli Otomatik Yüz İfadesi Analizi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü.

2011 Yılında yayımlanmış eserler

Akçay, E. Adalet Sisteminin Aktörleri ve Sözsüz İletişim Becerileri. *Esas Dergisi*. 1, 24-27.

Akpınar, R. B. Duyusal Yüz İfadelerini Anlama Becerisini Geliştirmeye Yönelik Örnek Bir Öğretim Programı. *İnsan Bilimleri Dergisi*. 8(1).

Dursun, Ö. Ö., Aydın, H. C. İletişimci Biçimleri Ölçeğinin Türkçeye Çevirisi, Uyarlanması, Geçerlik ve Güvenirliğinin Sağlanması. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi*

Karakaya, Z. Rol Oyunlarında Sosyal Etkileşim ve Dilsel Gelişim. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 31(2), 419-438.

Kılınç, U. *Şikâyet Yönetimi: Müşteri İş gören Etkileşiminde Sözsüz İletişim*. Doktora Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Metin, H. Empatik İletişim ve Yönetişim. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. 2011(32).

Onay, M., Süslü, Z. H., ve Kılıcı, S. İletişim Tarzının ve Sözsüz İletişimin Çalışanların İş Performansına Etkisi: Posta Dağıtıcıları ve Hemşireler Üzerine Bir Araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*. 3(1), 57-66.

2013 Yılında yayımlanmış eserler

Çıkmaç, E. *Otel İşletmelerinde Çalışan Personelin Sahip Olduğu İletişim Becerisinin Yükseköğretim Mezunları Müşteriler Tarafından Değerlendirilmesine Yönelik Gaziantep'te Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Uzcan, G. *İşletmelerde Bir Yönetim Aracı Olarak Örgütsel İletişimin Etkin Kullanılmasıyla Yönetimin Başarısına Sağlayabileceği Faydalar ve İlgili Öneriler*. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şirin, H., İzgar, H. Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri ve Olumsuz Otomatik Düşünceleri Arasındaki İlişki. *İlköğretim Online*. 12(1), 254-266.

2015 Yılında yayımlanmış eserler

Aydın, G., ve Karamehmet, B. Y Jenerasyonunda Sözsüz İletişim Yöntemi Olarak Gösterişçi Tüketim Kullanımıyla İlgili Deneysel Bir Çalışma. *İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi*. 4(7), 107-126.

Bekcan, S. *İletişim Becerileri, Motivasyon ve Sağlık Çalışanları*. Yayımlanmamış

Büyükkuru, M., Aslan, Z. Turist Rehberlerinin İletişim Becerilerinin Turistlerin Tur Deneyimi Üzerine Etkisi: Nevşehir İlinde Bir Araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 13(34).

Ceylan, M. *Literatürde Bulunan Sözsüz İletişim Bulgularının Ülkemizdeki Geçerliliği ve Agresyon-Empati Becerileri ile İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Çeken, B., Yıldız, E. Renklerin Reklam Algısı Üzerindeki Etkisi: 2012 Kırmızı Reklam Ödülleri. *Sanat Eğitimi Dergisi*. 129-146.

Özdemir, Z. Sosyal Medyada Kimlik İnşasında Yeni Akım: Özçekim Kullanımı. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. 2(1), 112-131.

2017 Yılında yayımlanmış eserler

Avcı, Ö. *İşe Alım Süreçleri ve Sözsüz İletişim (Marmara ve Ege Bölgesinde Bir Uygulama)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Beykent Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Küçük, M., & İspir, N. B. Sözsüz Yakınlık Ölçeğinin Türkçe Versiyonu İçin Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. (28), 273-283.

Poyraz, E. *Kişilerarası İletişim-Güncel Yaklaşımlar ve Kuramsal Temeller: "İkna Edici İletişim ve Siyasal İkna Sürecinde Sözsüz İletişimin Yeri ve Önemi Üzerine Kuramsal Bir Çalışma"*. İstanbul: Motto Yayınları.

Yalçın, A. Bilimsel Çalışmalarda Kavram Oluşturma ve Sözsüz İletişim Kavramları Üzerine. *Avrasya Terim Dergisi*. 5(2), 74-79.

2019 Yılında yayımlanmış eserler

Çakır, H. ve Uğur, Ü. İletişim Becerilerini İnşa Eden Faktörlerle İlgili İletişim Fakültesi Öğrencileri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Erciyes İletişim Dergisi*. 6 (2), 929-954.

Dede, N. P. İletişim ve Müzakere Arasındaki İlişkiler Üzerine Kuramsal Bir Değerlendirme. *Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 3(2), 203-220.

Emrecik, V., Ozan, Ö. E-Öğrenme Ortamında Kullanılan Ders Anlatım Videolarındaki Sözsüz İletişim Becerilerinin Öğrenci Bağlılığına Etkisi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 20, 667-690.

Fidan, M. Sözsüz İletişim. *Konuşulmayan Dil Sözsüz İletişim* (Genişletilmiş 2. Baskı) İçinde, 1-50.

Kılınç, U. Konaklama İşletmelerinde Şikâyet Yönetimi: Müşteri-İş Gören İletişiminde Sözsüz İletişim Konusunda Bir Model Önerisi. *Turizm Akademik Dergisi*, 6(1), 189-204.

2021 Yılında yayımlanmış eserler

Aykurt, A. Y. Sosyal Çalışmacıların İletişim Becerileri. *Turkish Studies-Social Sciences*, 16(3), 953-970.

Batu, M., Kalaman, S., Tos, O., Subaşı, H. Pandemi Sürecinde Aktif Görev Alan Sağlık Çalışanlarının Covid-19 Algısı ve Çocukları ile İletişimi: Görünenin Art Alanına Yönelik Nitel Bir İnceleme. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, (38).

Demir, A. Toplumsal Değişme, Kişiler Arası Sözsüz İletişim ve Engellilik. *Opus International Journal Of Society Researches*, 17(33), 112-131.

Erden, Ö. Terracota Askerlerinin Başarısının ve Varoluşunun İletişimsel Süreçler Bağlamında Değerlendirilmesi. *Book Of Full Texts*, 1.

Menderes, I. A. *E-Öğrenme Ortamlarında Sözsüz İletişim Öğelerinden Yüz İfadelerinin Kullanımı*. Doktora Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Okkay, İ. ve Fatih, B. A. L. Covid-19 Sürecinde Yüz Maskesi Kullanmanın Yüz Yüze İletişime Yansımaları. *The Journal Of Social Science*. 5(9), 260-268.

Sarı, Y. E. Uzaktan Eğitimde Etkili İletişim ve İletişimsel Engeller: Sözlü ve Sözsüz İletişim. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik*. 9(2), 659-671.

Uşen, Ş., Dalkıran, B. Beden Dili ve Ötesi: İşe Alma Mülakatlarında Sözsüz İletişim. İstanbul: Sentez Nesriyat Yayınları.

2023 Yılında yayımlanmış eserler

Altın, A. *Sözsüz Bir İletişim Unsuru Olarak "mekân" faktörünün Göstergibilimsel Bir Bakış Açısıyla İncelenmesi: Dolmabahçe Sarayı Örneğiyle*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaplan, A., ve Özdemir, C. Hemşirelik Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığının İletişim Becerisi ve Akademik Başarı Düzeylerine Etkisi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*. 11(1), 1344-1357.

Beden Dili Konulu Eserler

2003 Yılında yayımlanmış eserler

Balcı, Ş. Politik Kampanyalarda İmaj Yönetimi (Genç Partiörneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (9), 143-162.

Doğan, H. Hümanistik Bir Yaklaşımla Örtülü Bilgi Analizi: Örtülü Bilgi Gelişimi ve Paylaşımında Duygusal Zekâ ile Beden Dilinin Rolü ve Stratejik Kullanım Yolları. *Ege Academic Review*, 3(1), 58-66.

Dili, S. O. B. Davranış Anahtarı. İstanbul: Arion Yayınevi,

Karataş, M. Hz. Peygamber'in Beden Dili. *Journal Of Istanbul University Faculty Of Theology*. (8).

Kaşıkçı, E. *Doğrucu Beden Dili*, İstanbul: Hayat Yayınları.

Tokgöz, M. *Bedensel İletişim Sürecinde Dansın Evrimi*. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

2005 Yılında yayımlanmış eserler

Açıl, M. *Başarılı ve Etkin Öğretmenin Beden Dili*. İstanbul: Armoni Yayıncılık.

Altıntaş, E., Çamur, D. *Beden Dili: Sözsüz İletişim*. İstanbul: Alfa Aktüel Yayınları.

Çalışkan, N., Yeşil, R. Eğitim Sürecinde Öğretmenin Beden Dili. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 199-207.

Demir, R. *Beden Dili*. İstanbul: Hayat Yayınları.

Çalışkan, N., Karadağ, E. Dramada Beden Dili. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 103-113.

Kırkkılıç, H. A., Kılıç, Y., Topal, Y. Oyunlaştırma Yönteminin Dil Öğretiminde Yeri, Önemi ve Bazı İngiliz Araştırmacıların Bu Yöntemle İlgili Tespitleri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (12), 6-18.

Pehlivan, K. B. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma. *İlköğretim Online*, 4(2), 17-23.

2007 Yılında yayımlanmış eserler

Baltaş, A., Ürkmez, İ., Sevil, İ. *Satışta İletişim ve Bedenin Dili*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Hergüner, S. Yabancı Dil Öğretiminde Beden Dilinin Etkili Bir Şekilde Kullanılması. *Türkiye'de Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresi, Ankara*, 22-23.

Karataş, M. *Hz. Peygamber'in Beden Dili ve Davranış Modelleri*. İstanbul: İşaret Yayınları.

Kocabaş, Y. Etkili İletişimin Sözsüz Adımı Olan Beden Dili ve Türkçe Eğitimindeki Rolü. *Hayef Journal Of Education*. 4(1).

Özbent, S. Sınıfta Beden Dili. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 27(2), 259-289.

Reca, Ö. F. *Bütün Yönleriyle Beden Dili*. İstanbul: Akis Kitap.

Tayfun, R. Etkili İletişim ve Beden Dili. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Ulutaşdemir, N. Engelli Çocuklarda İletişim ve Oyunun Önemi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(5), 36-51.

2009 Yılında yayımlanmış eserler

Ali, B. Çağdaş Türk Resminde İmge Örüntüsü Bağlamında Beden Temsilleri. *Yedi*, (2), 39-45.

Ayberk, H., Küçükosmanoğlu, A. Hayvanlarda Davranış ve Beden Dili. *Av Doğa Dergisi*, (78).

Başaran, M., Erdem, İ. Öğretmen Adaylarının Güzel Konuşma Becerisi ile İlgili Görüşleri Üzerine Bir Araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(3), 743-754.

Berk, F. M. Yabancı Dil Öğretim Yöntemlerinde Sözsüz İletişim ve Beden Dili. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 12(1-2), 575.

Erdem, O. *Duygusal İletişim ve Beden Dili*. İstanbul: Yakamoz Yayınları.

Gülhan, A. Müellifi Bilinmeyen Bir Kıyafetnameye Göre Karakter Tahlili. *Beden Dili*, 39-60.

Gürçayır, S. "İnternet Çağının Hiyeroglifleri" Ya Da Evrenselleşen Sanal Bedenler: Msn İfadeleri. *Milli Folklor*, 21(83).

Yanıkaya, B. Beden Dilimi Oku: Popüler Müzik ve Bir Metin Olarak Beden Dili. *Toplumbilim Dergisi Beden Sosyolojisi Özel Sayısı*, 24, 45-60.

2011 Yılında yayımlanmış eserler

Dutta, A. *Çağdaş Yaşamın Sessiz Dili-Beden Dili*. İstanbul: Arunas Yayıncılık.

Gümrükçüoğlu, S. Kur'an'da İletişim Dili. İstanbul: Etkileşim Yayınları.

Güneş, A. Kişilerarası İletişim Sürecinde Beden Dili Kavramı ve Rolü Üzerine Kuramsal Bir Çalışma. *E-Journal Of New World Sciences Academy*, 6(4).

Salmış, F. *Beden Dili*. İstanbul: Elit Yayınları.

Üstünel, G. *Etkili İletişim Becerileri ve Beden Dili*. Yüksek Lisans Tezi. Tekirdağ: Namık Kemal Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü.

2013 Yılında yayımlanmış eserler

Daşdan, G. *Fiziksel Benlik Algısının Beden Dili ve Dansa Karşı Öz-Yeterlik Algısı Üzerine Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin: Mersin Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Göksu, O. 1980 Sonrasında Türk Siyasi Hayatında Yer Alan Cumhurbaşkanlarının İmajları Üzerine Bir İnceleme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi| Istanbul University Faculty Of Communication Journal*, (45), 75-100.

Kaya, C. *Etkili İnsan Olmanın İncelikleri ve Beden Dili*. İstanbul: Kariyer Yayıncılık.

Keser, İ. *Atılganlık Eğitiminin Bedensel Engelli Ergenlerin Beden İmajı, Benlik Saygısı ve Kendilerine Yönelik Tutumları Üzerindeki Etkiliğinin Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Kurnaz, C. Divan Şiirinde Beden Dili. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 10(10), 331-338.

Mengi, B. T. İşletme İçi Hilelerin Ortaya Çıkarılmasında ve Sorgulanmasında Bir Araç Olarak Beden Dili. *Mali Çözüm Dergisi/Financial Analysis*, (117).

Kuru, O. Akıcı Konuşma Problemi Yaşayan İlköğretim 5. Sınıf Öğrencisinin Konuşma Becerisini Geliştirme. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2013(1), 88-

Uysal, B. *Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Beden Dilini Kullanma Yeterlilik Düzeyi (Tuzla Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

2015 Yılında yayımlanmış eserler

Erseven, E. *Eğitim Kurumlarında Halkla İlişkiler Uygulamaları*. Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kara, N. *Bir İletişim Aracı Olarak Kur'an'da Beden Dili*. İstanbul: Ensar.

Erol, K., Erol, B. E. E. Dil-İletişim İlişkisi Kapsamında Beden Dilinin İşlevi. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 35, 89-97.

Keskin, T. *Beden Dili ve Hitabet*. İstanbul: Az Kitap.

Parmaksız, R., Sıcak, A. Uzaktan Hizmet içi Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(4), 187-212. *Online*, 14(1).

Yegen, Ü., Topçuoğlu Ünal, F. Konuşma Becerisinin Geliştirilmesinde Görsellerin Etkisi. *Journal Of Academic Studies*, 17(67).

Yılmaz, M. Diyaliz Tedavisi Alan Hasta ve Ailesinin Bakımında Transkültürel Hemşirelik Yaklaşımı. *Nefroloji Hemşireliği Dergisi*, 10(1), 32-39.

2017 Yılında Yayımlanmış Eserler

Artan, T., Kumbasar, B. Sosyal Hizmet Mesleğinde Etkili İletişim. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 1(2), 51-63.

Aytaş, G., Kaplan, K. Medya Okuryazarlığı Bağlamında Yeni Okuryazarlıklar. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 291-310.

Berk, T. *İşletmelerde Sözsüz İletişimin Çalışan İlişkileri Üzerindeki Etkisi: Perakende Sektöründe Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Beykent Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Anık, C., Kırık, A. M., Soncu, A. G. Sosyal Medyanın Göstergibilimsel Dili: Emojiler. *Ajt-E: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 8(26), 41-54.

Gülenç, A. *Kişilerarası İletişimde Beden Dilinin Önemi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Beykent Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kocabaş, İ. Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisinin İmajının Müşteri Memnuniyeti Üzerindeki Rolü. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(1), 118-147.

Meriç, A. *Anne-Baba-Çocuk İletişimi ile Okul Öncesi Çocukların Ahlaki ve Sosyal Kural Bilgileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Karabük: Karabük Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

İpek, O. Beden Dili Çalışmalarında Unutulan Bir Eser: “Yüz İfadelerinin Tefsiri Hakkında Tecrübi Bir Tetkik”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(3), 485-492.

Öztürk, S., Güntay, G. Y. Bir İletişim Formu Olarak Dansın Film Anlatısına Etkisi: “Chicago Örneği”. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(2), 1045-1072.

Yalçın, A. Bilimsel Çalışmalarda Kavram Oluşturma ve Sözsüz İletişim Kavramları Üzerine. *Avrasya Terim Dergisi*, 5(2), 74-79.

2019 Yılında yayımlanmış eserler

Batdı, V. Yaratıcı Dramanın Mini Meta-Tematik Analizi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 15(Özel Sayı 1), 45-60.

Çakır, H., Ünal, U. İletişim Becerilerini İnşa Eden Faktörlerle İlgili İletişim Fakültesi Öğrencileri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(2), 929-954.

Cihan, C., Surat, A. *Örgütsel İletişimin Örgütsel Sessizliğe Etkisi: Kırıkkale Organize Sanayi Bölgesi Alan Çalışması*. Yüksek Lisans Tezi. Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erdener, M. A., Aktan, S., Tezci, E. İletişim Becerilerinin Eğitime Yansımaları. X. *Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresi*, 92.

Erdoğan, T. *Beden Felsefesi Hiç Olanaklı Mıdır?* Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erdoğan, B. *Klinik Olmayan Örneklemde Sosyal Medya Bağımlılığının Sosyal Görünüş Kaygısı ve İletişim Becerileri ile Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ulutaş, S. *Yabancı Bir Dilde Oyunculuk Yapmak*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ünlü, D. G. Kişilerarası İletişim Sürecinde Toplumsal Cinsiyet Kimliği Kalıp Yargılarının Belirlenmesi: İletişim Kaynağının Beden Dili Üzerinden Bir İnceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(1), 243-262.

Üstün, T. Denetçilerin İletişim Biçimleri ve İç Denetçiler Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 46-57.

2021 Yılında yayımlanmış eserler

Koçyiğit, M. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sınıf Yönetimi Becerileri: Bir Uygulamadan Çıkarımlar. *Pearson Journal*, 6(15), 152-165.

Sarı, Y. E. Uzaktan Eğitimde Etkili İletişim ve İletişimsel Engeller: Sözlü Ve Sözsüz İletişim. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik*, 9(2), 659-671.

Uşen, Ş., Dalkıran, B. Beden Dili ve Ötesi: İşe Alma Mülakatlarında Sözsüz İletişim. İstanbul: Sentez Nesriyat.

Yaman, E. Bedenin Sessiz Dili. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 1-10.

Yalın, A. Covid-19 Salgınında Kültürlerarası Yeni Selamlaşma Arayışları Bir Çözüm Önerisi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 16(1), 56-65.

2023 Yılında yayımlanmış eserler

Çakar, İ., Bostancı, M. Dijital Beden Dili: Uluslararası Öğrencilerin Emojileri Anlamlandırması. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(1), 223-248.

Nagizade, S., Kırdar, Y. Kültürlerarası Pazarlama İletişimi Farklılıkları. *Journal Of Awareness*, 8(1), 31-39.

Avcı, Ö. Duygusal Zekâ ve İletişim. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Ünal, F. T. Konuşma Becerisinin Geliştirilmesi. *Yurt Dışında Türkoloji ve Türkçe Öğretimi*, 15.

Sözsüz İletişim ve Beden Dili Konulu Eserler

2003 Yılında Yayımlanmış Eserler

Aslan, U.T. Görsel Olanı Okumak: Eleştirel Görsel Okur-Yazarlık. *İletişim Araştırmaları*, 1(1), 39-64.

Gürboğa, C., Kargın, T. İşitme Engelli Yetişkinlerin Farklı Ortamlarda Kullandıkları İletişim Yöntemlerinin/Becerilerinin İncelenmesi. *Ankara University Journal Of Faculty Of Educational Sciences (Jfes)*, 36(1), 51-64.

Kuzu, T. S. Eğitim-Öğretim Ortamında Etkili Sözel İletişim. *Milli Eğitim Dergisi*, 158(1), 14-24.

Yılmaz, B. Toplumsal İletişim ve Kütüphane. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 20(2).

2005 Yılında Yayımlanmış Eserler

Çalışkan, N., Karadağ, E. Dramada Beden Dili. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 103-113.

Damlapınar, Z., Balcı, Ş. Seçmenin Zihnindeki Aday İmajını Belirleyen Etkenler: 28 Mart 2004 Yerel Seçimleri Alan Araştırması. *Selçuk İletişim*, 4(1), 58-79.

Erçöçen, O., Kurultay, A. T. *Tartışma Kültürünün Karşılaştırılması Açısından Uzmanların Katıldığı Türkçe ve Almanca Talkshow Programları*. Doktora Tezi İstanbul: İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Fidan, R. *Etkili İletişim ve Şenlik Örnekleri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gün, N. *Nlp Zihninizi Kullanma Kılavuzu*. Kuraldışı Yayıncılık Eğitim Danışmanlık. İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık.

Salkım, A. *Yöneticilik Özelliklerinin Geliştirilmesinde Nöro Linguistik Programlarının Kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

2007 Yılında Yayımlanmış Eserler

Bedur, S. *Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerle İletişimleri*. Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demir, A. E. *Basın İlanlarında Görsel İletişim Tasarımı*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Engin, A. O., Aydın, S. Sınıf İçi İletişimde Öğretmenin Rolü. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 1-14.

Ulutaşdemir, N. Engelli Çocuklarda İletişim ve Oyunun Önemi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(5), 36-51.

Yazıcı, Z. Bir Kamu Hastanesinde Çalışanların Örgütsel Kültür Algıları. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

2009 Yılında Yayımlanmış Eserler

Acar, V. *Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri*. Yüksek Lisans Tezi. Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erol, N. *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Drama Yönteminin Uygulanması (İlköğretim 4. Sınıf)*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tarhan, Z., Akgeyik, D. D. T. Mülakat Hataları ve Mülakat Sürecine Etkisi: Bir Alan Araştırması. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yeşil, R. Sosyal Bilgiler Aday Öğretmenlerinin Sınıf İçi Öğretim Yeterlikleri (Kırşehir Örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 327-352.

2011 Yılında Yayımlanmış Eserler

Arabacı, N. *Anne-Baba-Çocuk İletişimini Değerlendirme Aracının (Abçıda) Geliştirilmesi ve Anne-Baba-Çocuk İletişiminin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Aşkar, F. Sanatsal İletişim Modeli: Sahne (Performans) Sanatları Üzerine Bir İnceleme. *Akademik Bakış Dergisi Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 25, 1-23.

Bayraktaroğlu, A., Çeliker, M. Lider İmajının Yaratılmasında Fotoğrafın İşlevi. *Art-E Sanat Dergisi*, 4(7), 1-29.

Eröz, S. S. *Duyusal Zekâ ve İletişim Arasındaki İlişki: Bir Uygulama*. Doktora Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kasar, A. *Örgüt İçi Kişilerarası İletişimde İkna ve İzlenim Yöntemi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özdemir, İ. Kültürlerarası İletişimin Önemi. *Folklor/Edebiyat*, 17(66), 29-38.

Öztürk, Ö. T., Soytürk, M., Ada, E. N. D., Çamlıyer, H. Üniversite Takımlarında Sporcu Olan Öğrencilerle Spor Yapmayan Öğrencilerin İletişim Becerisi Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 22(2), 43-53.

2013 Yılında Yayımlanmış Eserler

Aldan, D. *Üniversite Öğrencilerinde Beden İmajı ve İlişkili Değişkenlerin Üçlü Etki Modeli Kapsamında İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ateşoğlu, İ., Türker, A. Türkiye'yi Ziyaret Eden Turistlerin Algıladıkları Ülke İmajı ve Olumsuz Algılara İlişkin Çözüm Önerileri. *Yeni Fikir Dergisi*, 5(10), 1-135.

Habacı, I., Ürker, A., Bulut, S., Atıcı, R., Habacı, Z. Beden Dilinin Eğitim Öğretim Üzerine Etkileri. *Electronic Turkish Studies*, 8(9).

Topbasan, V. *Dijital İllüstrasyon ve Bilgisayar Oyunlarında Karakter Tasarım*. Yüksek Lisans Tezi. Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Türk, S. *Bir İmge Olarak Gazete ve "Duyarsızlaşma" Kavramı Üzerine Plastik Çözümler*. Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi. Güzel Sanatlar Enstitüsü.

2015 Yılında Yayımlanmış Eserler

Dayıoğlu, C. *Karakter Animasyonda Doğru Hareket ve Doğru Anlam*. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kanbur, A. İş-Aile/Aile-İş Çatışması ile Mücadele Etmenin Bir Yolu Olarak Sosyal Zekanın Keşfedilmesi Üzerine Bir Araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 145-167.

Karaca, M. Küresel Dünyada Kültürler Arası İletişim ve Değişen Medyanın Rolü. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (13), 134-157.

Kurt, H. *Hasta-Hasta Yakını Sağlık Personeli İletişimi (Elbistan Devlet Hastanesi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Beykent Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şenbakar, K. *Elit Boksörlerde İletişim Becerilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Elâzığ: Fırat Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Telci, B. A. Simgeler Evreninde İletişim: Kodlama ve Kod Açımında Teknolojik/Kültürel Etkenler ve Medyatik İletişim Kazaları. *Intermedia International E-Journal*, 2(2).

2017 Yılında Yayımlanmış Eserler

Ayhan, Ö. Z. Kaynak ve Alıcı Yönünden Etkili İletişimin Odak Noktaları ve Bunların Dini İletişime Etkileri. *Bilimname*, 2017(33), 119-139.

Sayın, F. J. *Tüketim Kültüründe Tüketici Bireyselliği: Gençlerin Giyim Kuşam Tercihleri Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Arat, T., Summak, M. E. Sürdürülebilir Turizm'de Konaklama İşletmeleri Çalışanlarının İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, (14), 219-231.

2019 Yılında yayımlanmış eserler

Akkaş, İ. *İzlenim Yönetimi ve Beden*. Konya: Eğitim Yayınevi.

Akyol, S. *Sağlık İletişiminde Yabancı Hasta İlişkisi ve Kültürlerarası İletişim Problemleri: İstanbul İli Özel Hastanelerinde Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gülcü, C. *Okul Yöneticilerinin Politik Yeti Düzeyleri ile İnfornel İletişimi Kullanma Biçimleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Siirt: Siirt Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karaca, B. *İnsan-İnsan İlişkilerinde Kur'an'da Geçen Üslup*. Yüksek Lisans Tezi. Aksaray: Aksaray Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kılıç, B. *Yönetici-Çalışan İletişimi ile Benimsenmiş Ulusal Kültürel Değerlerin Örgütsel İklim ile İlişkisi: Tekstil Sektöründe Bir Alan Çalışması*. Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Menderes, N. *İletişim Kaygısı, Yüz Yüze İletişim ve İnternet Kullanım İlişkisi: Selçuk Üniversitesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Uçansu, P. Z., Özten, E. *Evli Bireylerde Sözsüz Yakınlık ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

2021 Yılında yayımlanmış eserler

Aydemir, A. *Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmen ile Öğrenci-Veli İletişimi: Sosyal Bilimler Öğretmenlerinin Deneyimleri*. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 813-827.

Bolat, S. *Sosyal Medya Üzerinde Yaratılan İdeal Beden Algısı Üzerine Bir Araştırma: Instagram Diyetisyenleri Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Emiroğlu, S. *Dinleme Becerisinin Dilsel Yönü*. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (24), 259-282.

Tütüncüler, A., Güneri Yöyen, E. *Beden Kitle İndeksi Bağlamında Bilişsel Esneklik, Beden Algısı ve Kişilerarası İlişki Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

2023 Yılında yayımlanmış eserler

Alver, B. *Hemşirelik Öğrencilerinde Sosyotizm ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Ordu: Ordu Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Bayrak, F. *Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Gereksinimli Bireylerdeki Duyu Bütünleme Problemlerine İlişkin Farkındalığı*. Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya

Eroğlu, D. T. *Kişisel Satış Yaklaşımlarının Satış Performansına Etkisi Üzerine Bir Saha Araştırması*. Doktora Tezi. Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sezer, B. *Kurum İçi İletişimde Duygusal Bulaşmanın Rolü: Yönetici-Çalışan Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Yeşildağ, İ. *Sosyal Zekâ ve İnsan İlişkilerinde Güven Unsuru*. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 17-33.

SONUÇ

Sosyal bilimler alanında önemli bir yer tutan sözsüz iletişim ve beden dili kavramları, sadece iletişim bilimleri alanında kalmayıp, çeşitli pek çok bilim dalı ve alt disiplinlerde kendine yer bulmuştur. Çalışma kapsamında yapılan taramalar neticesinde, sağlık, turizm, siyaset, din, eğitim ve iletişim alanları sözsüz iletişim ve beden dili konusuna oldukça geniş bir yer ayırmıştır. Sözsüz iletişim ve beden dili alanında yapılan çalışmaların kaba taslak dağılımına bakıldığında nispeten eğitim ve sağlık bilimlerinin öne çıktığı görülmüştür. Çalışmada elde

edilen bulgulara göre makale ve bilimsel tez çalışmalarının daha ağırlıklı olduğu tespit edilmiştir.

Son 20 yılda yapılan çalışmalara kuş bakışı göz atıldığında, beden dili üzerine yapılan çalışmalarla pek çok disiplinde yeni detaylara ulaşıldığı ve söz konusu disiplinler için beden dili ve sözsüz iletişim çalışmalarının önemli bir yer işgal ettiği gözlenmiştir. Örneğin, adli bilimlerde önemli bir alan aralanmış ve toplumsal güvenliği sağlama, suç ve suçluyu tanıma üzerine geliştirilebilecek stratejiler çeşitli çalışmalarla ortaya konulmuştur. Klinik psikoloji alanında yapılan çalışmalarla insan psikolojisini ve davranışlarını çözümlene noktasında oldukça önemli adımlar atılmıştır. Eğitim bilimleri alanında ise öğrenme ve öğretme tekniklerinde beden dilinin ne kadar kritik bir öneme sahip olduğu gözleme ve deneye dayalı saha çalışmaları ile tespit edilmiştir. İlahiyat alanında yapılan çalışmalarda din eğitimi ve dini temsillerin aktarımı noktasında beden dilini etkili kullanmanın ortaya koyacağı sonuçlar tartışılmıştır. İktisadi ve idari bilimler alanında yapılan çalışmalarda ise pazarlamacılık teknikleri ve satış stratejilerinde beden dilinin ve sözel olmayan davranışların satış kârlarına etkisi çeşitli çalışmalarla incelenmiştir. Beden eğitimi ve spor bilimleri alanında ise bedenin en önemli araç olmasının önemi vurgulanmış ve bunlar bilimsel çalışmalarla ortaya konulmuştur. Beden dilinin hâkim olduğu bir diğer alan ise drama olarak karşımıza çıkmakta ve yapılan çeşitli çalışmalarla dramada etkili beden dili kullanımı ve içerdiği anlamlar, teknik ve yöntemler ekseninde irdelenmiştir. Turizm ve mutfak sanatları alanında da sunum teknikleri ve beden dilinin ilişkisi çeşitli çalışmalarla izah edilmiştir. İletişim bilimleri alanında ise sözel olmayan iletişim unsurları ve beden dili odağında yapılan çalışmalar kültürel, toplumsal, etik ve medyatik etkileriyle birlikte çok ve çeşitli başlıklar altında araştırılmış ve tartışılmıştır. Bahsi edilen konu, üzerinde varılan söz birliği ile sona erdirilmiş değildir. Aksine bu kavramlar üzerine yapılan çalışmalar derinleştikçe, ortaya çıkan detaylar ile toplumsal hayattaki önemi ve kavramsal değeri artmaktadır.

Etik Beyan

“Sözsüz İletişim ve Beden Dili Çalışmalarına İlişkin Kesitsel Alan Yazın Taraması (2003-2023)” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Bu araştırma Yüksek Lisans Seminer dersi kapsamında daha geniş bir biçimde incelenmiş olup, etik kurul kararı zorunluluğu taşımamaktadır. Makale, Etik Kurulları Yayın Etiği Komitesinin (Committee on Publication Ethics-COPE) yazar, hakem ve editörler için belirtilen kurallardan yararlanılarak oluşturulmuş olan Anasay dergisi etik kuralları çerçevesinde yazılmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author declares that they have no competing interests.

Funding: The author declared that this study had received no financial support.

KAYNAKÇA

Burgoon, J.K. & Buller, D.B., (1994). Interpersonal deception: III. Effects of deceit on perceived communication and nonverbal behavior dynamics. *J Nonverbal Behav* 18, 155–184. <https://doi.org/10.1007/BF02170076>

Cangil, B. E. (2004). Beden Dili ve Kültürlerarası İletişim. *HAYEF Journal of Education*, 1(2), 69-78.

Navarro, J., & Karlins, M. (2017). *Beden dili*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.

Siegmán, A.W., & Feldstein, S. (Eds.). (1985). *Multichannel Integrations of Nonverbal Behavior* (1st ed.). Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9781315802305>